

Ýedi boýdaş, köçe süpürýän gelin we ýanan gelin hakynda

Category: Kitapcy, Poemalar

написано kitapcy | 23 января, 2025

Ýedi boýdaş, köçe süpürýän gelin we ýanan gelin hakynda

ÝEDI BOÝDAŞ, KÖÇE SÜPÜRÝÄN GELIN WE ÝANAN GELIN HAKYNDÄ

Ýüzi säher ýaly nowbahar gelin,
Azat köçesinde, säher çagynda.
Köçe süpürip ýör şäher bagynda,
Gün batyp dur garasynda gözleriniň,
Gün dogup dur gözleriniň agynda.

Şonuň bilen boýdaş ýene bir gelin,
Pudrasyn tozadyp ýañaklaryndan,
Ellerinde gyzyl köken on ýüzük,
Bileginde alty gaşly bilezik,
Brilliantyn asyp gulaklaryndan,
Bagyň ortasyndan dikgerdäp barýar.

Otuzyň gerşine münse-de ýaşy,
Ýok onuň çigit dek bitiren işi.
Dogup-döräp ähli gören görgüsi,
Surathana gatnap tozduran köwüşü.
Ussaň ýanyna gatnap ýonduran dişi,
Görmändir ol şondan başga teswüşü,
Ýerdan galdyrmandyr bir bölek daşy,
Ýüzükleri – garry enäň gözýaşy,
Brillianty – işçi ataň gözýaşy.

Kimiň gözýaşyka otuz iki dişi?
Şeýdibem üç ona münüpdür ýaşy,
Her kim öz deňini gözläp taparmyş,
Özünden baş beter deň ilen duşy.
Iwan Poddubnynyň kükregi ýaly,

Ýedi joranyň hem altyndan döşi.

Belleşik ýerine üýşdi joralar,
Ýedi boýdaş jora – dört gelin, üç gyz,
Dördüsi – gyňajyn rejeläp bogan,
Üçüsi – saçlary iki gulaç gyz.

Ýedisi-de bezegine buýsanyp,
Tutaklaşyp bir-biriniň ýeňinden,
Pitjiň atyp, jak-jak gülüp geçdiler,
Köçe süpüriji geliniň deňinden.

Sübsesin dem salym agaja diräp,
Joralaň yzyndan seretdi gelin.
Soňra bolsa hiç zat bolmadyk ýaly,
Ýene sübsesine ýetirdi elin.

Şahyram olara diýmedi hiç zat,
Ýylgyrды-da, ýuwaşjadan ýuwdundy.
Ýer süpürip ýören sübseli gelin,
Şahyr üçin häzir has owadandy.

Kikirdäp, dikgirdäp barýardy gyzlar,
Bezegine görädi hersiniň ruhy.
Adamyň ýüzüne seredip däl-de,
Eşigine seredip kesýärdi nyrhy.

Deňlerinden ötdi geýnülü ýigit,
Köýnegem, jalbaram iň soňky moda.
"Söýjek ýigidiň şýdip geýinäýse" diýip,
Ak gyz gara gyza bakdy şobada.

Onsoň geçip gitdi ýene bir ýigit,
Eşigi-de sada, özi-de sada.
"Munuň geýip ýören şylhasyn" diýip,
Sary gyz ak gyzy dürtdi şobada.

Gyzlaryň deňinden ötmäge gorkup,
Garaba-garaba barýaryn yzdan.

Heniz gözellikden gorkmandym weli,
Gorkýan şol ortadaky dilewar gyzdan.

Deňlerinden ötdüm, onýança şo gyz,
Derrew pyşyrdady "A – gyz, Aýjemal".
Yzyn eşitmedim äkitdi şemal,
On ýyldyr süýräp ýör köne kostýumyn,
Diýen bolmagy-da juda ähtimal.

Olaryň bu sözün gaty görmedim,
Gyzlaryň tankydy şahyra höküm.
Täzeje kitabym çykan dessine,
Bir kostýum edindim, kökeldi keýpim.
Indi "Ýüzüň köne diýäýmeseler,
Dişiň, gözüň köne" diýäýmeseler,
Kostýumyňa köne diýenok hiç kim.

Ýöne bu gürrüňim ne kostýum hakda,
Ne-de özüm hakda, uly zat hakda.
Ne kitap okaýan, ne zähmet çekýän,
Ne Wuz-lara girýän, ne tikin tikýän,
Bir topar bezemen "perizat" hakda.

Olaryň milýoner, ýarym milýoner,
Ýa çärýek milýoner atasy hakda.
Tualetleriniň hem, garažlarynyň hem,
Gyrmyzy mahmaldan tutusy hakda.
Gol çekýän ortaça aýlygy hakda,
Depseň deprenmejek gapjygy hakda,
Çagasy bir agyz gepläp bildigi,
Guşuň süýdüni-de tapjagy hakda.

Ýene müňläp-müňläp sada adamlaň,
Tapmajagy, halal zähmeti hakda.
Guşuň süýdüne däl, sygyr süýdüne,
Üç sagatlap durýan nobaty hakda.

Meger şoň üçindir bu ýediler hem,
Dürli-dürliräkdi, däl di gyra deň.

Öňden gaýşyp barýar has bezemenler,
Ýöneräk bezemen barýar gyradan.

Goňşydy, bäsdeşdi, jorady bular,
Ynha gün aýlanar, aý-günler öter.
Onsoň orta gürpli bezemenler hem,
Ýokary gürplüleň yzyndan ýeter.
"Şolaň çagasyndan pesmişimmi men"
Aglar, ýalbar, güler, söz tapar çeper,
Atasyn gujaklar, ejesin öper,
"Hawa, iliňkiden pesmişinmi ol?"
Diňşirgener ata, oýlanar ene.
Indiki bazarda gyz bukjasyna,
Bir topbak panbarhat oklanar ýene.

"Iliň çagasyndan pesmişimmi men?"
Nägile ses çykar ýene bir ertir.
Ene sogan satyp ýygnan pulundan,
Bazardan bir tokga brilliant getir.

Şeýdibem milýoner, ýarym milýoner,
Ýa çärýek milýoner diýilýän puldar,
Hem-ä öz çagasyn sandan çykarar,
Hemem seniň çagaň geljegin bular.

Hawa klasdaşdyr, bäsdeşdir olar,
Okuwda galsa-da bezegde ozar.
Bir gün sawçy geler, özünüň nyrhyn,
Öz elleri bilen özleri ýazar.

Ýazar, pozar, ýazar kellesi gyzar,
Halat sany durmaz otuzda, kyrkda.
Ertesi ýaşajak ýigidi bilen,
Diňe, üç minutjyk duşuşar parkda.

Üç agyz gepleşer, akylyna bakmaz,
Boýuna sereder, wessalam onsoň.
Boýuň uzyn bolsa, ýüzi açylar,
Gaşlary çytylar gysgarak bolsaň.

Ýöne çytylsa-da darykmagyn sen,
Ol saňa bir eýýäm bolupdy kaýyl.
Boýuň bolubersin golçadan-da pes,
Diňe spisogyň uzyn bolsa bes,
Ol seniň boýuňa bökmäne taýyn.

Men şeýle gelinleň birine belet,
Durşuna monjukdy, durşuna gyzył.
Söýgi weli ýokdy, söýgi bolmasa,
Gyzyl diňe daşdy, reňki gyzył.

Hawa, ol geliniň gyt zady ýokdy,
Endamy ýüpekdi, on barmak köken.
Söýgi weli ýokdy, söýgi bolmasa,
Köken hem, ýüpek hem teniňe tiken.

Gaýyn enäniň hem kem zady ýokdy,
Başynda ak gyňaç, dilinde sena,
Rahat weli ýokdy, rahat bolmasa,
Gyňajy köpüňdi, gabyrdy dünýä.

Gaýyn atanyň hem kem zady ýokdy,
Hormatlydy sakgalynyň ak gyly.
Köçede üç egilip salam bererler,
Öýde weli hiňňildikdi sakgaly.

Öýlenen ýigidiň hem kem zady ýokdy,
Saçy-da, geýimi-de iň täze moda.
Söýgi weli ýokdy, söýgi diýilen zat,
Altyn bilen alynmaýar dünýäde.

Bu täze öýüň hem kem zady ýokdy,
Töri baýdak boýly gelinlidi ol.
Kökkesilmiş örän owadan gyzdy,
Hem syratly, hemem gelimlidi ol.
Ýekeje kem zady başda gelende,
Şu öýüň yşgyna gelmelidi ol.

Şu ýigidiň yşgyna gelmelidi ol,

Ol bolsa altynyň yşgyna geldi.
Bu sözi aýtmaga baranok dilim,
Şol gelin, bir metr beýlämde öldi.

Birje ýyl ýaşaşdy, durmuş bulaşdy,
Sandykda dul galdy brilliant, altyn.
Bir sandyk altyny satyn alsada,
Bir söýgini alyp bilmedi satyn.

Ýigidi görende tütärdi bagry,
Dişini çarhlardy görse gaýynyny.
Satyn alany hem, satanlary hem,
Özüni hem çeýnäýmäge taýyndy.

Ne-hä baran öýi gelini söýüpdi,
Ne-de geliniň özi söýüpdi öýi.
Gijede-gündizde, huşynda düýşde,
Bogdy bogazyndan bir garyp söýgi.

Bir sada ýigitdi ol garyp söýgi,
Student ýigitdi, syrkaw ataly.
Garažsyz, maşynsyz, öýleri bolsa,
Ne-de altynly, ne-de ýüpek tutuly.

Ýigit gyzy söýdi, gyz ony söýdi,
Göýä goşa ganat açypdy göwün.
Gyz bir gün ýigidiň öýlerin gördi,
"Wiý, wiý şumy?" bar zat gutardy şo gün.

"Wiý, wiý şumy" şudy iň soňky sözi,
Şondan soň ne-hä hat, ne-de bir salam.
Ne özi göründi, gyzgyn posalar,
Gizlin duşuşyklar, hemmesi tamam.

Barlyrak bir sawça garaşdy onsoň,
Barlylaryň bolsa köpdügi belli.
Iň gowy gyzlary şolar alýardy,
Olar üçin hiçdi kyrk ýa-da elli!
Bir gün säher bilen şolardan biri,

Süýtreňk wolgasyn şagladyp geldi,
Soňy hem belli.

Ol gelin baş garyş beýlämde öldi,
Aramyzda bardy ýekeje diwar.
Bir wraç, bir düzgün, bir keselhana,
Bir stol, bir menýu, bir naharhana.
Ýene bir eýjejik sestramyz bar.

Her säher şol geliniň ýanyndan çykyp,
Soň meniň ýanyma gelerdi wraç.
Ol meniň derdime derman gözlärdi,
Men geliniň derdinden sorardym alaç.

"Bejerip bolmazmy, bejerjek boluň?!",
Näme derman gerek, gymmatmy arzan?
Aýdyň men taparyn tanyşlarym hem bar.
Ýöne weli peýda etmändi derman,
Gelin gitdi, emma gitmezden ozal,
Döşlerine döküp bir harman saçyn,
Ýüpek dek desseler öl-suw bolýança,
Gowzadypdy bagry, döküpdi için.

Gelin günäkärdi, diňe birje zat,
Az-kem ýeňledýärdi onuň günäsin.
Sagalaýsa altyn dünýäsin unudyp,
Bagryna basjakdy söýgi dünýäsin.

Söýüp-söýülmäge mynasypdy ol,
Bezeg hökman däldi, özi gözeldi.
Nämä gerekdikä gyzyla gyzmak,
Geliniň özi ýöräp ýören gyzyldy.

Agşamlyk naharda stol başynda,
Bir gün öz-özüne berdi-de sowal,
Özi jogap berdi:
"Garyp ýigidiň näletine galan bolmagym ahmal".

Onsoňam dymypdy, ýene-de birden,

Seslenipdi: "Bir zat ýazaýsaň bir gün,
Ýazsaň ýaz, özgä-de goý, sapak bolsun.
Bir haýyş adymy tutaýmawergin".

Adyňa döneýin mele saç gelin,
Duýýan, duýýan seniň ýüregiňi duýýan.
Ýok adyňy tutmaryn haýyşyň kabul.
Ýöne seniň adyň bir däl-ä uýam,
Seniň adyň-da köp, dertdeşiň-de köp.
Sen Altyn, sen Jeren, sen Oguljemal,
Sen Göwher, sen Şeker, sen Oguldursun.
Hemmäňizi sanap çykar ýaly däl.

Sen Köşi, sen Mary, sen Gyzylyarbat,
Sen Tagta, sen Halaç, Gödepe, Gämi,
Köýtendag sen, Nebitdag sen, Gumdag sen,
Bu diňe bir bende sygýany dälmi?

Siz kän, siz kän, ynha şu ýediler hem,
Seniň dertdeşleriň, paýtagtly gyzlar.
Belli däl olaryň geljek ykbaly,
Kä keç bagtly, käte ak bagtly gyzlar.

Bälçireşip barýar haýbatly gyzlar,
Durşuna brilliant, durşuna altyn.
Wah, olaň içinäm bezäp bolsady,
Brilliantdan beter saçjakdy ýalkym.

Gazýet kioskiniň deňinden ötüp,
Gyzyl dükanyna baryp ýetdiler.
Okamakdan, kitap almakdan geçen,
Kioskyň witrinasyna-da seretmediler.

Ýedisem dikgirdäp ýetdiler MIR-e,
Afişañ önünde çekdiler aýak.
"Aý-ý, hindi kinosy ýok eken diýişip,
Çaýkanyşyp gitdiler tunele tarap.

Ertesi jyggylllykda gördüm olary,

Öňki bezegiň hem çeni-çaky däl.
Geýen mahmallaram düýnküsi däl,
Gulakhalkaram öňki halka däl.

Hemmesi öňküden on esse gymmat,
Durşuna altyndan doňup dur beden.
Ýok, ýok gadagan däl gyzyň dakynmak,
Şol gyzylyň guly bolmak gadagan.

Dokluk diýilýän zat iň uly synag,
Ol kimiň-kimdigini ölçeýär derrew.
Onuň üçin hiç bir sülçi gerek däl,
Özi sülçi bolup geçirýär derňew.

Bezegiňe görä baha kesenok,
Akylyňa görä kesýär ol baha.
On baş mün köýnekli Ýelizawetta,
Samsyklygy bilen girdi taryha.

Ömürboýy bir içmenli Kemine,
Henizem aň edýär akly bilen.
Bezeg gerek, hasam zenana gerek,
Ýöne bolmaly ol öz çaky bilen.

Jygyllyk gutardy, boýdaş joralar,
Ýuwaş-ýuwaş çykyp gitdiler bazardan.
Guwansamda guwanşymça gynanyp,
Men olary sypdymadym nazardan.

Ýedi jora bir-birinden owadan,
Beýle gyzlar käte-käte dogýardy,
Gözi gaşy hakda aýtmasakda,
Boýlary-da garry gyza degýärdi.

Gaty görmän ýaşy ötüşen gyzlar,
Şahyr siziň baýyňyza sadaga.
Has puldar, has taýdar sawça garaşyp,
Käte sizi garradaýýar atalar.

Uzyn boýdy, orta boýdy altylar,
Diňe biri gysgarakdan tokgady.
Ýöne şol hem ýigidine ýylgyraýsa,
Diýdirjekdi; "Wah, ýene bir baksady."

Gürrüňleri weli ne dost hakdady,
Ne wepa hakdady, ne ýurt hakdady.
Ýarym sagat bäri bar eşidýänim,
Şifondy, mahmaldy, gulakhalkady.

Ýa-da täze çykan hokga ýakady,
Öň hatarda barýan baş bezemen gyz,
Gulagyndan başlap topugyna çenli,
Diňe brilliantdy, gyzyň atasy,
Ýa-ha zikge kakýan, bolara çemli,
Ýa-da puly ekýän bolara çemli.

Şöhratyny bir-birinden gabanyp,
Kinaýaly göz gypyşýar gözeller.
Ortaça bezemen geçäýse öňe,
Derrew öňe geçýär baş bezemenler.

Hamala diýersiň baş bezemenlik,
Miras geçip hannas atalaryndan.
Ellerine mandat beren ýalydy,
Ýöremäge hemmäh oň hataryndan.

Ýedileň serdary sary maňyz gyz,
Barýar alty joraň başyny dartyp.
Onýança-da ýoluň günbataryndan,
Garalyp görüňdi kiçijik çatryk.

Şol çatryga tarap gyýalap gitdi,
Doklugyň lälige nowbahar gyzlar.
Kemakyl, kemrysgal bolsalarda,
Durmuş çatrygyndan bihabar gyzlar.

Men eýläk sowuldym, olaram beýläk,
Ýollar aýrylsa-da duşjagymyz belli.

Bu çatryga çenli oňuşmandyk biz,
Hoş, gyzlar indiki çatryga çenli.

Soňy

Kerim GURBANNEPESOW.

Poemalar